

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

**სკოპინგის დასკვნა N 52
14.05.2019**

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: ხარაგაულის და ზესტაფონის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე, მთავარი სარკინიგზო მაგისტრალის მოდერნიზაციის („ხაშური-ხარაგაული-ზესტაფონი“) პროექტში, ხარაგაული-ზესტაფონის მონაკვეთის ცვლილებება.

საქმიანობის განმახორციელებელის დასახელება და მისამართი: სს „საქართველოს რკინიგზა“ ქ.თბილისი თამარ მეფის გამზირი N15;

საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ხარაგაულის და ზესტაფონის მუნიციპალიტეტები

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 05.03.2019

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „გამა კონსალტინგი“

ძირითადი საპროექტო მონაცემები

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში სს „საქართველოს რკინიგზა“ მიერ წარმოდგენილია ხარაგაულის და ზესტაფონის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე მთავარი სარკინიგზო მაგისტრალის მოდერნიზაციის პროექტში („ხაშური-ხარაგაული-ზესტაფონი“) შეტანილი ცვლილებების სკოპინგის ანგარიში.

სს „საქართველოს რკინიგზაზე“ 2019 წლის 14 მაისს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის N2-405 ბრძანების საფუძველზე გაიცა სს „საქართველოს რკინიგზის“ „თბილისი-ბათუმის“ მაგისტრალური სარკინიგზო ხაზის „ხაშური-ხარაგაული-ზესტაფონის“ მოდერნიზაციაზე გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება (საფუძველი: ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა N08 10.06.2011წ).

პროექტის მიზანია სარკინიგზო მაგისტრალის წარმოდგენილი ხარაგაული-ზესტაფონის მონაკვეთის სამშენებლო და საექსპლუატაციო პირობების გაუმჯობესება, რომ სარკინიგზო ინფრასტრუქტურამ დააკმაყოფილოს ქანობის 18% ნაკლები დახრილობა და მრუდის რადიუსის არანაკლებ 400 მეტრი. აღნიშნული ცვლილებები ემსახურება რკინიგზის ინფრასტრუქტურის ტვირთის გამტარუნარიანობის გაზრდას.

საპროექტო ცვლილების პირველი უბანი იწყება ქ. ზესტაფონის აღმოსავლეთით და გრძელდება შორაპანთან მდ. ყვირილაზე არსებული ხიდის მიმდებარე ტერიტორიაზე. უბნის სიგრძე შეადგენს 2.4კმ-ს. მონაკვეთზე დაგეგმილია სამი კულვეტის მოწყობა

ჩამდინარე წყლების არინებისთვის. აღნიშნული მონაკვეთი 2-3 მეტრით გადაიწვეს ზემო ფერდის მიმართულებით და იმეორებს სარკინიგზო ხაზის ბუფერს. პროექტი ითვალისწინებს აღნიშნული სამუშაოების დროს მოხნილი ექსკავირებული ქანების განთავსებას მდინარე ყვირილას მარჯვენა სანაპიროზე. წარმოდგენილ მონაკვეთზე გათვალისწინებულია სარკინიგზო ინფრასტრუქტურის განახლება-მოწყობა.

მეორე უბანი იწყება დაბა შორაპანის აღმოსავლეთ საზღვართან რომლის სიგრძე შეადგენს 2,6კმ-ს. პროექტი ითვალისწინებს 670 მეტრის მანძილზე საყრდენი კედლის მოწყობას საშიში გეოდინამიკური პროცესების პრევენციის მიზნით. ასევე პროექტით გათვალისწინებულია ფუჭი ქანებისთვის სანაყაროს მოწყობა. საპროექტო უბნის ბოლო მონაკვეთზე მრუდი გასწორების მიზნით სარკინიგზო ხაზი აიწვეს ჩრდილოეთით 10-15 მეტრ მანძილზე. მონაკვეთზე დაგეგმილია 6 კულვეტის მოწყობა. მეორე საპროექტო უბანი მთავრდება მდ. ძირულას არსებულ სარკინიგზო ხიდთან. შემდგომ სარკინიგზო მაგისტრალი გაივლის არსებულ გვირაბებს და სამ წერტილში გადაკვეთს ძირულას არსებული ხიდებით, რის შემდგომაც მიემართება სოფ. წევას ტერიტორიაზე. წარმოდგენილ მონაკვეთზე გათვალისწინებულია სარკინიგზო ინფრასტრუქტურის განახლება-მოწყობა.

მესამე საპროექტო უბანი იწყება სოფ. წევადან და მთავრდება ხარაგაულის ტერიტორიაზე. ცვლილებები ამ მონაკვეთზეც განპირობებულია გვირაბების პორტალების ადგილმდებარეობის ცვლილებით და მრუდეების ცვლილებებით. პროექტით ასევე დაგეგმილია სამი ახალი ხიდის მშენებლობა, ერთი ხიდი მოეწყობა მდ. ყარნებზე (სიგრძე 40მ), ხოლო ორი ხიდი მდ. ჩხერიმელაზე (57,5მ და 65,95მ). პირველი გვირაბის, ნუმერაციით N10-ე გვირაბის დამტკიცებული საპროექტო გრძივი 900მ შეიცვალა და ხდება 995 მეტრი, მეორე გვირაბი, ნუმერაციით N11, საბაზისო პროექტით იყო 830მ-ი და გაიზარდა 875 მეტრამდე, ხოლო მესამე გვირაბი-N12 საბაზისო პროექტით 1050მ იზრდება 1095 მეტრამდე. საპროექტო მონაკვეთზე დაგეგმილია 15 კულვეტის მოწყობა, მოჭრილი ფერდობებისთვის კედლის დამცავების მოწყობა და გამაგრება საშიში გეოდინამიკური პროცესების თავიდან არიდების მიზნით. გვირაბის გაყვანის სამუშაოებისთვის გათვალისწინებულია მცირე ფეთქებადი მუხტის, ე.წ დაბალი ბრიზანტულობის ფეთქებადი ბრისერ-მსხვრევა მეთოდის გამოყენება. სამშენებლო სამუშაოების დროს გამოტანილი ფუჭი ქანების განთავსება დაგეგმილია მოწყობილ სპეციალურ სანაყაროებზე რომლებიც განთავსებულია სოფ. ბაზალეთის (ორი სანაყარო), სოფ. ვაშპარიანის, მდ. ძირულას მარცხენა სანაპიროზე. აღნიშნული სამუშაოების განხორციელებისთვის გამოყენებული იქნება უკვე არსებული ორი სამშენებლო ბანაკი, რომელიც მოწყობილია ზესტაფონი-ხარაგაულის მონაკვეთზე და რომელიც უზრუნველყოფილია შესაბამისი ინფრასტრუქტურით და სამშენებლო ტექნიკით.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული სამუშაოების შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება. სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზმ-ს ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზმ-ს პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებები.

გზმ-ს ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზმ-ს ანგარიში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. **გზმ-ს ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. **გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს** სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზმ-ს პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;
4. **გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:**
 - საპროექტო ცვლილებების საჭიროების დასაბუთება;
 - საპროექტო ცვლილების აღწერა;
 - საპროექტო ცვლილებების ტექნიკური სქემა;
 - ინფრასტრუქტურული ობიექტების და ტექნოლოგიური მოწყობილობების აღწერა;
 - რკინიგზის განთავსების ალტერნატიული ვარიანტები: ტექნოლოგიური ალტერნატივები შესაბამისი დასაბუთებით, გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივა შეიფ ფაილებით;
 - რკინიგზის განთავსების ტერიტორიის GIS კოორდინატები;
 - დაზუსტებული მონაცემები შერჩეული ალტერნატივის გასხვისების დერეფანში მოქცეული კერძო მესაკუთრეების შესახებ, ხაზობრივი ნაგებობების შესახებ ინფორმაცია (ტექნიკური გადაწყვეტა);
 - გრუნტის წყლების ნიშნულის შესახებ ინფორმაცია, საინჟინრო გეოლოგიურ კვლევაზე დაფუძნებული;
 - რკინიგზის განთავსების ტერიტორიის გეოლოგიური კვლევები, ჰიდროლოგიური და ჰიდროგეოლოგიური კვლევები;
 - ხიდების მშენებლობით იხტიოფაუნაზე ზემოქმედება;
 - მშენებლობის ეტაპზე დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა და სამუშაო გრაფიკი;
 - სამშენებლო მოედნის და მასალის დასაწყობების მოედნების აღწერა;
 - მშენებლობის ეტაპზე შესაძლო ავარიული სიტუაციების აღწერა და მათი მართვის გეგმა;
 - მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ნარჩენების სახეობებისა და რაოდენობის შესახებ მონაცემები და შემდგომი მართვის ღონისძიებები;
 - ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციასთან დაკავშირებული საკითხები;
 - სამშენებლო ტექნიკის ტრანსპორტირების მარშრუტი და სქემა;

- პროექტით გათვალისწინებული ხაზობრივი ნაგებობის პარამეტრების ცვლილებით გამოწვეული მოჭრილი ქანოვების ადგილებზე საინჟინრო გეოლოგიური კვლევა, ტექნიკური გადაწყვეტით, რომელიც უზრუნველყოფს საშიში გეოდინამიკური პროცესებისაგან დაცვას (თითოეულ მონაკვეთზე ცალკე);
- სანაყაროების დეტალური აღწერა, როგორც დროებითი ღონისძიებების ასევე გამუხანამუშევარი ქანების საბოლოო განთავსების და რეკულტივაციის შესახებ ინფორმაცია;
- წარმოდგენილი უნდა იყოს რკინიგზის ბუფერიდან მანძილი უახლოეს უახლოეს მოსახლესთან, ასევე ფიზიკური და სოციალური განსახლების შესახებ ინფორმაცია(შესაბამისი GPS კოორდინატების მითითებით);
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მათ მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;

5. გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის და პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედებების შეჯამება მათ შორის:

- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ემისიები სამშენებლო ნედლეულისა გამოყენებისას, გაფრქვევის წყაროები, გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები, გაბნევის ანგარიში და სხვა.
- ზემოქმედება ნიადაგზე და შესაძლო დაბინძურება, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ხმაურის გავრცელება და მოსალოდნელი ზემოქმედება მშენებლობა/ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობასა და ექსპლუატაციის ეტაპზე გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება და საშიში გეოდინამიკური პროცესები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე და შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ბრიზანტული ფეთქებადი ნივთიერების გამოყენების დროს შემარბილებელი ღონისძიებები (გარემოს ყველა კომპონენტზე);
- ზედაპირული და გრუნტის წყლების დაბინძურების რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მცენარეულ საფარსა და ჰაბიტატების მთლიანობაზე ზემოქმედების შეფასება,
- ცხოველთა სამყაროზე ზემოქმედება, საბინადრო ადგილებზე ზემოქმედება(მათ შორის წითელი ნუსხის) და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ნარჩენების წარმოქმნით მოსალოდნელი ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება;
- ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკებსა და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ;
- ზემოქმედება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე;
- რკინიგზის მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა;
- რკინიგზის მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა;

- გზმ-ს ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;
- გზმ-ს ფარგლებში აისახოს ინფორმაცია რკინიგზის გასხვისების დერეფანში მოქცეული ხე-მცენარეების შესახებ სახეობების და რაოდენობის მითითებით (ტაქსაცია);
- გზმ-ს ფარგლებში აისახოს ინფორმაცია სათანადო კვლევებზე დაყრდნობით უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ ცხოველებზე, მათ შორის ფრინველებზე (განსაკუთრებით ყურადღება გამახვილდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს „წითელი ნუსხით“ დაცულ სახეობებზე), მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე, წარმოდგენილ იქნას ზემოაღნიშნული კვლევის შედეგები;
- გზმ-ს ფარგლებში ზემოაღნიშნული კვლევების შედეგების საფუძველზე, მონიტორინგის გეგმაში აისახოს ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე ზემოქმედებაზე დაკვირვების საკითხი;
- ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესახებ (ერთიანი ცხრილის სახით);
- სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული ინფორმაცია გზმ-ს მომზადებაში მონაწილე პირების ერთიანი ხელმოწერილი ცხრილის სახით;

გზმ-ის ანგარიშში აისახოს ინფორმაცია რომელი მეთოდით იგეგმება გვირაბების ბურღვა-აფეთქებითი სამუშაოების ჩატარება და რა ზემოქმედება ექნება აღნიშნულს ბიომრავალფეროვნებაზე, ასევე ზემოქმედება მიწისქვეშა გრუნტის წყლებზე. საჭიროების შემთხვევაში განისაზღვროს შემარბილებელი და/ან საკომპენსაციო ღონისძიებები.

დოკუმენტში აღნიშნულია, რომ იგეგმება 3 ახალი ხიდის მშენებლობა. აღნიშნულთან დაკავშირებით ანგარიშში აისახოს, სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია, პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ წყლისა და წყალზე დამოკიდებულ სახეობებზე, მათ შორის იქთიოფაუნაზე. საჭიროების შემთხვევაში განისაზღვროს შემარბილებელი და/ან საკომპენსაციო ღონისძიებები. ზემოაღნიშნული კვლევების შედეგების საფუძველზე, შემუშავდეს შემარბილებელი ღონისძიებების თავი და მონიტორინგის გეგმა, სადაც აისახება ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე ზემოქმედებაზე დაკვირვების საკითხი. ასევე გზმ-ის ანგარიშით წარმოდგენილი უნდა იყოს კუმულაციური ზემოქმედების თავი.

გზმ-ის ანგარიშით მაღალი დეტალიზაციით უნდა იყოს წარმოდგენილი სამინისტროსთან შეთანხმებული ფუჭი ქანების განთავსების შესახებ ინფორმაცია (მდგომარეობა და მოცულობა), პროექტში შეტანილი ცვლილებებით გამოწვეული ზეგავლენა სანაყაროების საბოლოო მდგომარეობის გათვალისწინებით (რაოდენობა და კონსერვაციის ტექნიკური გადაწყვეტა შემარბილებელი ღონისძიებების გათვალისწინებით)

წარმოდგენილი პროექტით, 83 486 კვ.მ. მთლიანი ფართობიდან (shp ფაილი), „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს №299 დადგენილებით დამტკიცებული სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების მიხედვით, 9169 კვ.მ. ფართობი მდებარეობს სსიპ-ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას

დაქვემდებარებულ ტყის ფონდში. კერძოდ, ზესტაფონის სატყეო უბნის საწაბლეს სატყეოსა და ხარაგაულის სატყეო უბნის ბორითისა და მოლითის სატყეოებში.

სს „საქართველოს რკინიგზამ“ სახიმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიებზე სამუშაოების განხორციელება უზრუნველყოს სსიპ ეროვნულ სატყეო სააგენტოსთან შეთანხმებით.

სკოპინგის ანგარიშში (პ.3.9) აღნიშნულია, რომ საპროექტო ტერიტორიებზე ხილული ისტორიულ-არქეოლოგიური ძეგლები არაა გამოვლენილი, ხოლო ადგილმდებარეობის სპეციფიკიდან გამომდინარე ნაკლებად მოსალოდნელია უცნობი არქეოლოგიური ობიექტების გამოვლენა. შესაბამისად გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის მომზადებისთვის ჩასატარებელ კვლევების ჩამონათვალშიც არ არის გათვალისწინებული ამ ტიპის კვლევითი სამუშაოები.

სარკინიგზო მაგისტრალის მოდერნიზაციის პროექტის ფარგლებში გათვალისწინებულ სამშენებლო უბნებზე უნდა განხორციელდეს კანონმდებლობით გათვალისწინებული კვლევითი სამუშაოები, ხოლო კვლევის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სსიპ საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოში შესაბამისი დასკვნის მოსამზადებლად.

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში სს „საქართველოს რკინიგზას“ მიერ წარმოდგენილ ხარაგაულის და ზესტაფონის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე, მთავარი სარკინიგზო მაგისტრალის მოდერნიზაციის („ხაშური-ხარაგაული-ზესტაფონი“) პროექტში, ზესტაფონი-ხარაგაულის მონაკვეთის ცვლილებების განხორციელება (ზესტაფონი-ხარაგაულის მონაკვეთის ცვლილებების განხორციელების პროექტზე) სავალდებულოა გზშ-ის ანგარიშში მომზადდეს წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.